

Yeni arkeolojik çalışmalarla Erzurum ve yöresinin, Eskiçağ Tarihindeki geçim kaynaklarının daha ayrıntılı ortaya konulabileceği inancındayız.

KISALTMALAR

- Bkz. : Bakınız
vd. : ve devamı
vdd. : ve devamının devamı
Fig. : Figür
Lev. : Levha
DTCFD : Dil Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi, Ankara
TAY : Türkiye Arkeolojik Yerleşmeleri
Ark.San. : Arkeoloji ve Sanat
AU : Anadolu Uygarlıkları Ansiklopedisi
AS : Anatolien Studies Ankara
MTA : Maden Teknik Arama, Ankara
TT Kong. : Türk Tarih Kongresi, Ankara
KST : Kazı Sonuçları Toplantısı, Ankara

Doğu Alman Yazını

ve

Jurek Becker

Dr. Şahbender Çoraklı*

Doğu Alman Yazını diye adlandırılan yazın 3 Ekim 1990 dan itibaren geçmişte kaldı. Bu yazın geçmişte kaldığında 41 yaşındaydı. Doğum yılı ise 1949 yılı, yani Demokratik Alman Cumhuriyeti'nin ilan edildiği, başka deyişle Almanya'nın ikiye bölündüğünün resmen belgelendiği yılı. Aynı dili konuşan, aynı geçmişi paylaşan ve aynı kültürel kimliğine sahip olan bu toplumun politik nedenlerle birbirlerinden ayrılmış olması, 41 yıl Doğu Almanya yazarı kimliğiyle yaşayacak olan yazarları nasıl etkileyecek, oluşturdukları yazında Batı Alman yazarlarından farklı ne tür belirgin nitelikler geliştirecekti.¹

Doğu Alman yazınından 1949 dan başlayarak söz ediliyorsa da, bu yazının gelişmesini etkileyecek nedenlerin daha 1945'lerde oluştuğunu görmekteyiz. Bilindiği gibi 8 Mayıs 1945 tarihinde Almanya **İkinci Dünya Savaşı**'ndan yenik çıkması ülkenin çeşitli yönetimlere bölünmesine yol açmıştır. 8 Kasım 1945'te Sovyetler ve Birleşmiş milletler arasında imzalanan ve bir tür Kapütilyasyon niteliği taşıyan anlaşmayla, İngiliz, Fransız, Amerikan ve Sovyet işgal güçleri, Almanya'yı belli bölgelere ayırmışlar; Doğuyu, 1949 dan sonra üzerinde Demokratik Alman Cumhuriyeti'nin kurulacağı bölgeyi Sovyetler yönetirken, diğer işgal güçleri Batıda yönetimi sürdürmüşlerdir.

Sovyet işgali altındaki Bölgede halkı eğitmek için pek çok kültür komisyonu kurulur, savaştan hemen sonra tiyatrolar, sinemalar açılır. Sovyet kültürünü tanıtmak ve bu topraklarda da yaymak için gazeteler, dergiler yayımlanmaya başlanır.

Bu yıllarda Nasyonsosyalizmden kaçan ve çeşitli ülkelere sığınan yazarlardan bir kısmı, örneğin Johannes r. Becher, Friedrich Wolf, Anna Seghers, Stefan Hermlin, Ernst Bloch, bertholt Brecht, Arnold Zweig Sovyet

* Atatürk Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü

¹ Örneklerle Doğu Alman Yazını, Çeviri Melahat Togar, Cem Yayınevi, İstanbul 1991, s.8

işgali altındaki bölgeye geri dönerek orada yerleşirler. Bu yazarlarla birlikte sürgünden dönmeyen Thomas Mann, Lion Feuchtwagner ve Oskar Maria Graf gibi yazarlar da Doğu Almanya'da tanınıyorlar ve oluşmakta olan gerçekçi yazını etkiliyorlardı.²

1949'da kurulan Demokratik Alman Cumhuriyeti'nde yapılan ilk 'Sosyalist İşçi birlik Partisi' kongresinde, artık kültürün Marksist ve Leninist temeller üzerinde yükselmesi gerektiği belirtilir. Bu görüşe göre, gelecek, sosyalist görüşün belirleyeceği ve komünizmi hazırlayacak bir gelecek olacaktır. Bu geleceğin oluşmasında kültürün, özellikle yazının önemi çok büyüktür. Bu nedenle **sosyalist gerçekçilik** bundan böyle parolası olmalıdır. Sovyet Rusya'da Stalinist kültür politikasının temelini oluşturan 'sosyalist gerçekçilik' anlayışı ve ilkesi, bilindiği gibi yazarlardan, işçi sınıfının, daha doğrusu 'parti' gözüyle gerçekliğe bakılmasını istemekteydi. Demokratik Alman Cumhuriyeti'nde sosyalist işçi birlik partisi de aynı isteği dile getirir. Yazından, sosyalist devrime olan inancı yazınsallaştırmalarını, yazarlardan ise bu devrimin gerçekleşmesi için Çalışan 'Parti'ye güvenmelerini, onun bakış açısını yansıtmalarını bekler.

Alman Demokratik Cumhuriyeti'nin temellerinin atıldığı 1949 yılında sosyalist yazar kuşağının en yaşlılarından Anna Seghers'in 'Die Toten bleiben Jung' (Ölüler genç kalır) adlı romanı bu beklentiye uygun romanlardan biridir.

Diğer yapıtlarda da hep dile getirildiği gibi, amaçlanan toplum, sosyalist toplumdur. Bu yıllarda Doğu Almanya'da oluşan yazının amacı, olumlu kahramanlar yaratmak ve onların temsil ettikleri ideolojiyle okurların özdeşleşmesini sağlayarak, sosyalizmin gelişmesine hizmet etmektir. İdeolojinin yerleşmesinin geleceğe yönelik en sağlam yolu da çocuk ve gençleri eğitmektir. Bunun için önce Berlin'de olmak üzere Tiyatrolar açılır, çocuk ve gençlik yazını giderek önem kazanır.

Sosyalist işçi partisinin 5. toplantısında (Mart 1951) savaş yalnız karşı ideolojiye değil, 'formalist sanata' da açılır. İlerici bir Alman kültürü için biçimden çok içeriğin önem kazanması savunulur, biçim ögesi ağır basan yazarlar, örneğin Gottfried Benn kınanır. Doğu Alman tiyatrosunun oluşumunda çok büyük payı olan Bertolt Brecht de zaman zaman aynı nedenle eleştirilir.

² Grabert-Mulot, Nürnberg; Geschichte der deutschen Literatur, s.352

1953'lerden sonra, Stalin'in ölümüyle ve sosyalist ülkelerde **stalinist** görüşle hesaplaşma başlamasıyla birlikte, Doğu Almanya'da da sosyalist toplumda kültür ve yazının yerinin ne olabileceği sorusu yeniden gündeme gelir. 1956 yılı Ocak ayında Alman Yazarlar Birliği, dördüncü büyük kongresini toplar. Kongrede 'Von der Grösse unserer Literatur'(Yazınının büyüklüğü) adlı konuşmasında R.Becher, Doğu Alman yazınının bundan böyle 'sosyalist ulusal bir yazın' durumuna gelmesinin gerekliliğinden bahseder. Burada ilk kez 'iki Alman Yazını'ndan ve bunların her iki ülkede farklı gelişiminden söz edilir.

Doğu Alman yazarlarında Sovyet etkisinden arınmış, evrensel sosyalist yazın içinde özgün bir yeri olması düşlenen 'ulusal sosyalist yazın' özlemi giderek artar. Bu özlemi gerçekleştirmek isteyen yazarlar 1959 yılında Bitterfeld'de toplanırlar. Amaçları özgün bir kültür, özgün bir yazın oluşturmaktır.

İleride **Bitterfelder Weg** diye adlandırılacak ve kültür alanında yapılaşmayı yönlendirecek kararlardan biri de, yazarların üretim merkezlerine gidip, orada işçilerin yaşamalarıyla ilgilenmeleri, günlük iş yaşamının yazarlarca gözlemlenmesidir. Bu toplantıda ayrıca işçilerin kendilerinin de yazınla uğraşmaya özendirilmesi kararı alınır. Bu karara göre bir taraftan kültür yaratıcıları, yani yazar ve şairler sosyalist yapılmaya ve üretime katkıda bulunacaklar (Yazarlar Üretime: Dichter zur Produktion), diğer taraftan işçiler kendi yazınlarını kendiler yapsınlar diye harekete geçirilecekti (İşçi yoldaş, kaleme sarıl: Greife die Feder Kumpel) Bu durum yazarı çalışma dünyasına, çalışanı ise yazına yönlendiriyordu, işçiler sanat alanında etken duruma getirilmek isteniyordu.³ Bu, bir bakıma devrim niteliği taşıyan hareket uzun ömürlü olamamıştır. Birinci Bitterfeld toplantısı doğrultusunda emekçilerin sorunlarını tematize eden birkaç "endüstri romanı", birkaç antoloji oluşmuş, yazar-işçi arasındaki uçurumu aşmak ve aynı zamanda yaşam-sanat arasında köprü kurma girişimi büyük ürünler verememiştir.

1964 'de yapılan ikinci Bitterfeld kongresinde işçi yazarlardan söz edilmez artık. Ama Bitterfeld toplantılarının Doğu alman yazınındaki yeri yine de küçümsenemez. Yazarlar burada **sosyalist gerçekliğin "devrimci**

³ Bayram, Salih Zeki; **Jurek Becker**, Atatürk Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi Edebiyat Bilimleri Araştırma Dergisi, s. 210

bir romantizm"e, daha doğusu "romantik bir devrimciliğe" yönelttiği yazın anlayışını sorgulamaya, "ütopik optimizm" ve "gerçekçi eleştiri", ya da "eleştirel gerçekçilik" konularını yeniden tartışmaya başlarlar.⁴

Doğu Almanya'da "Bitterfeld Yolu" doğrultusunda gelişen yeni roman, bireyin içindeki çelişkileri aydınlığa kavuşturarak bir yandan birey ve toplum, öte yandan yazar ve okur arasında iletişimi kurmak isteyen bir araç niteliği taşır. Didaktik amacı ise, okurun sosyalist toplumun tüm çelişkilerine karşın sosyalizmin ileri ve üstün etik değerlerinin bilincine varmasını sağlamaktır. Böylece sansüre boyun eğmiş, istedikleri her şeyi yazamayan, partinin itekleri doğrultusunda yapıtlar veren yazarlardan oluşan bir yazın akımı ortaya çıktı. Bir başka açıdan bakıldığında ise, bütün gazetelerin ve radyoların aynı redaktöre sahip olduğu, parti doğrultusunda gitmeyen bütün görüşlerin az yada çok zarar gördüğü bir ortamda yazın önemli bir rol üstlenmektedir.⁵

Doğu Alman yazarlarının, 1970'li yıllardan başlayarak, artık devleti temsil etme işlevine karşı koyduklarını, **yazar kimlikleri** ötesinde bir kimliğe, bir **devlet kimliğine** hizmet etmek istemediklerini görüyoruz. Resmi konuşmalar da sanki bu yazarların özgürce yaratıcılık istemlerini destekler görünümünü vermektedir.⁶

Ama söylem ve gerçek, söz ve uygulama örtüşmez, yani yumuşama politikası başlamış olduğu yıllarda, song yazarı Wolf Biermann'a, şiirlerindeki ve şarkılarındaki iğneleyici ve eleştirel tutumu nedeniyle, o zamana kadar uygulanan yasakların tümünün kaldırılacağı beklenirken, aynı sanatçı 1976 yılında, Köln'de konuk sanatçı olarak bulunduğu bir sırada, sosyalist devleti düşürdüğü gerekçesiyle Doğu Alman vatandaşlığından çıkarılır. Sosyalist dünya görüşünden hiç ödün vermemiş, ama dogmaların insanları uyuşturucu, onun içinde, yaşama karşı olan niteliğini eleştiren Biermann'ın vatandaşlıktan çıkarılmasını protesto eden yazarlar, partiye isimsiz mektuplar yazarak, yöneticilerden aldıkları kararı yeniden gözden geçirmelerini istemişler ve partinin bu tutumunu eleştirmişlerdir.⁷ Bu

⁴ Örneklerle Doğu Alman Yazını, Çeviri Melahat Togar, Cem Yayınevi, İstanbul 1991, s.13

⁵ Heidelberger Leonard, Irene; Die Wiedervereinigung der deutschen Literatur, In: **Jurek Becker**, s. 43

⁶ Bkz. Örneklerle Doğu Alman Yazını, Çeviri Melahat Togar, Cem Yayınevi, İstanbul 1991, s.17

⁷ Bkz. Neues Deutschland, (Zentralorgan der SED), 27. November 1976, s.20

yazarlar Stephan Hermlin öncülüğünde bir Protesto kararı yayınlamışlardır.⁸ Bu karara imza atan diğer yazarlar şunlardır: Erich Arendt, Volker Braun, Fritz Cremer, Stefan Heym, Heiner Müller, Sarah Kirsch, Günter Kunert, Rolf Schneider, Christa ve Gerhardt Wolf ve **Jurek Becker**.

Kullanılan dil ve biçim açısından hiç de modern olamamış, hiç yeni biçimler denememiş olan Doğu Alman yazınında son yıllarda biçim, biçem ve içerik açısından şimdiye kadar sözü edilen yazından çok daha farklı bir yazının oluştuğunu saptanmaktadır.⁹ Demokratik Alman Cumhuriyeti'nde oluşan yazının farklılığı olduğu kadar evrenselliği de tartışılmaz.

Ömrünü 1 Haziran 1990 da resmen tamamlamış olan Doğu Alman yazınının evrensel bir konuma gelmesine katkıda bulunan bir avuç yazardan birisi olan **Jurek Becker** 1937¹⁰ yılında Polonya Lodz, eski adı Litzmannstadt'da, Bavyera Yahudi bir ailenin çocuğu olarak dünyaya gelmiştir. Babası Max Becker (1900-1972) önceleri memur olarak çalışmaktaydı, fakat daha sonraları bir tekstil fabrikasının temsilcisi olmuştur. İki yaşındayken ailesi ile birlikte Lodz'daki Getto'ya taşınmak zorunda bırakılan Jurek Becker, beş yaşındayken onlardan ayrı olarak önce Ravensbrück daha sonra Sachsenhausen toplama kamplarına götürülmüştür. İki yaşında girdiği bu kamplardan 1945 yılında, ancak 8 yaşındayken, savaş bittiğinde çıkabilen Becker, Auschwitz kampından sağ olarak kurtulan babası ile bir amerikan yardım kampanyası sayesinde tekrar buluşmuştur. Annesi ve yaklaşık yirmi aile üyesi toplama kamplarında öldürülmüşlerdir. Büyük bir grup olarak girip, sadece üç kişi -babası, teyzesi ve kendisi- olarak çıktıkları bu kamplara ait hiçbir şey hatırlayamamaktadır. O günlerin o kadar zor olduğunu söylemektedir ki, adeta yaşamamış, sadece hayatta kalmak için içgüdüsel olarak mücadele etmiştir.

Bu günlere ait hiçbir şey hatırlayamayışının sebebini de bu bağlamda şöyle açıklamaktadır:

⁸ Bkz. Bayram, Salih Zeki, a.g.e., s.211

⁹ bkz. Örneklerle Doğu Alman Yazını, Çeviri Melahat Togar, Cem Yayınevi, İstanbul 1991, s.22

¹⁰ Bu tarih keyfi seçilmiştir. Babası onu sürgünden korumak maksadıyla Getto'da yaşlı göstermiştir. Daha sonraları ise gerçek doğum tarihini hatırlayamamıştır. Jurek Becker gerçekte, gösterilen yaştan birkaç yıl daha gençtir.

"Yaşamaya şartlandırılmış küçük bir hayvandı adeta, bu birinci sebep, bulduğum ikinci ve en önemli sebep ise, anadilimin almanca olmayıp polonyaca oluşudur. Sahip olduğum bütün anılarım polonyacadır. Savaşın sonra almanca öğrendim ve polonyacayı hızla unuttum. Belki unuttuğum bu dille birlikte hafızama kaydettiğim bilgilerin büyük bir bölümü de gitmiştir."¹¹

Babası da bu günleri hatırlaması için ona bilinçli olarak yardımcı olmamıştır:

"Babam, savaşın sonra anılarımı hatırlatmak için çok az şey yapmıştır. Hatta diyebilirim ki bu hatıraları unutturabilmek için çok şey yapmıştır. Hatırladığım kadarıyla o zamanki konuşmalarımızda geçmişimizden hiç bahsedilmemiştir, aksine bu konuda sorduğum sorularımı da yanıtsız bırakmıştır. Herhalde benden daha fazla acı çekmiş olduğundandır."¹²

"Babam bana bu tür şeylerden hiç bahsetmedi. Aramızda, bir suskunluk hakimdi, özellikle geçmişimiz, savaş ve takip (Holocaust) söz konusu olduğunda durum böyle idi."¹³

Bu sebepten dolayı Jurek Becker kendi çabalarıyla, geçmişine dair bir şeyler bulmaya çalışmış ve sonuçlarını öykülerinde ele almıştır.

"Sanki konunun uzmanıymışım gibi Gettolar hakkında öyküler yazdım. Belki yeteri kadar yazarsam hatıralarım canlanacaktır diye düşünmüşümdür. Belki bir zaman gelmiş öykülerimde anlatıklarımı hatıralarımın yerine koymaya da başlamışımıdır. Çocukluğunu hatırlayamamak, içinde ne taşıdığını bilmediğin bir sandığı sırtında taşımağa mahkum olmak demektir. Yaşlandıkça bu yük daha da ağır gelmeye başlıyor ve bu sandığın içinde ne olduğunu öğrenmek için sabırsızlanıyorsun."¹⁴

O zamanlar Yahudiler geleceklerinin tehlikede olduğunu anlamışlar ve bazıları çocuklarını çok güvendikleri Yahudi olmayan dostlarına emanet etmişler ve tabii karşılığında bir miktar da para bırakmışlardır. Bu sayede bir

¹¹ Werkheft Literatur (WL), hrsg. Von Karin Graf und Ulrich Konietzky, Judicium-Verlag, S.57

¹² WL,S.56/57

¹³ Volker Hage, wie ich ein Deutscher wurde. In:Volker Hage, Alles erfunden (=Ae), Reinbeck 1988, S. 36-54

çok Yahudi çocuk Nazilerden kurtarılmıştır. Stefan Zweig da bu çocuklardan birisidir. Buna benzer bir olay Jurek Becker'de, her halde yaşının küçüklüğünden dolayı mümkün olmamıştır, bu yüzden de 7 - 8 yaşlarına kadar yıllarını hiç bir şey öğrenmeden geçirmiştir.

1945 yılında babası ile bir araya geldikten sonra, Sovyet kontrolü altındaki Doğu Berlin'e taşınmışlardır. Jurek Becker'le babası arasındaki ilişki, Becker'in kendi ifadesine göre bazı problemler olmasına rağmen, oldukça iyiydi.

"Babamla benim aramdaki diyalog eksikliği aynı zamanda benim vahşi bir yaratık olmamdan kaynaklanıyordu. Sıradan bir adam olan babam, bana yetişkin birisi olarak görünmek için çok zahmet çekiyordu, diye bir şey söylersem, lütfen bunu kendini beğenmişlik olarak almayın. Onun gözünde ben hem zeki hem de vahşi bir insandım, ama sonuçta bir çocuktum."¹⁵

Kamplarda hanımını kaybeden baba Max Becker tekrar evlenmiştir. Artık Jurek Becker gerçek bir annenin elinde değil de üvey bir annenin elinde büyüyecektir. Yazar Jurek Becker üvey annesiyle olan münasebetleri hakkında hiçbir şey söylememektedir. Ancak insan Jurek Becker'de herhalde bu annesizliğin etkileri ölünceye kadar devam edecektir ve bu eserlerine de yansiyacaktır. Jurek Becker'in eserlerinin hiç birisinde anne motifi yoktur, var olan anne motifleri ise tam özellikleriyle verilmemiştir. "(...), diye konuşuyor yüzü olmayan sadece sesi olan annem,(...)"¹⁶ Becker'in annesi kamplarda iken açıklıktan ölmüştür. Muhtemelen verilen bir parça aşı kendisi değilde çocuğuna yedirdiği içindir. Eleştirmenler bu durumun annesinin ölümünden kendisini sorumlu tutan Jurek Becker'de Souvivor sendromu (Überlebenssendrom = hayatta kalma, ölümden kurtulma sendromu) yarattığını, bununda eserlerine bu şekilde aksettiğini söylemektedirler.¹⁷

Doğu Berlin'deki en büyük problemi, almanca bilmeyişinden kaynaklanmaktaydı. Bu andan itibaren gerçek anlamda almanca öğrenmeye başlamıştır, zira daha önce öğrendiği almanca üç dört kelimeyi geçmiyordu. Polonyacası ise dört yaşlarındaki bir çocuğun dili seviyelerinde kalmıştı.

¹⁴ Irene Heidelberger (Hrsg.):Jurek Becker,sühterkamp Materialien(=mat.)S.25

¹⁵ Becker Jurek, Mein Judentum, In: Ende des Großen Wahns içerisinde, s. 11, Frankfurt 1996

¹⁶ Becker Jurek, Die Mauer, in Nach der Ersten Zukunft, s.62

“Almanca benim anadilim değildir. Anadilim Leh’çedir. Sekiz yaşlarında almanca öğrenmeye başladım. O zamanki Leh’çem sekiz dokuz yaşlarındaki birinin değil, aksine dört yaşlarında birinin dili seviyelerindeydi, çünkü o zaman konuşmamak konuşmaktan daha iyiydi. O zamanlardan kalan anımsadığım ilk almanca sözcüklerim, ‘alles = herşey’, ‘alle = herkes’; ‘antreten = sıraya’; ‘Zählappell = sayılma işareti’ ve ‘dalli dalli = marş marş’ dır.¹⁸

Zamanla iyi bir almanca öğrenmiş olmayı, her şeyden önce kendi azmine ve babasının önerip uyguladığı ödüllendirme sistemine ve davranışlarına borçludur.

“Sekiz yaşındayken, savaştan geriye kalan biricik akrabam, babam, günden güne benimle polonyaca konuşmayı kesti. Bunu yaparken tek gayesi, zorunlu olarak almanca öğrenmemi sağlamaktı; fakat onun düşünemediği bir şey vardı, o da polonyacayı, yeni dili öğrenme zamanından daha kısa sürede unutmamdı. Böylece, kelimenin tam anlamıyla, bir süre dilsiz yaşamak zorunda kaldım.”¹⁹

Almancaya hakim olamadan okula başlayan Becker için okulda durum oldukça zordur. Yabancı ve Yahudi olduğu, sınıf arkadaşları tarafından biliniyor ve aşağılanıyordu. Bunları yaşamamak için tek çaresi vardı, almancayı mükemmel derecede öğrenmek. Becker için almancayı iyi öğrenmek, savaş sonrası toplumuna tam entegre olabilmesi için de çok gereklidir.

“Almancamı mümkün olduğu kadar kısa sürede düzeltmek benim için bir varoluş sorunuuydu. Dilim ne kadar hızla

¹⁷ Gespräch mit Marianna Birnbaum (1988); İn: Heidelberger-Leonard, Irene; **Jurek Becker**, s.90

¹⁸ Jurek Becker, Warnung vor dem Schriftsteller, (=WvdS). Drei Vorlesungen, S.10

¹⁹ Bu sistem şöyle çalışmaktaydı: Babası Jurek Becker’e yazdığı her sayfa almanca kompozisyon için 50 Pfennig ödeyecekti, ancak yaptığı her hata için 5 Pfennig kesecekti. Tabii zamanla, hata sayısı azaldıkça, hata başına keseceği parayı 10 Pfennige çıkardı. Fakat Becker hızla almancasını güzelleştirdiği için bir süre sonra bu uygulamadan vazgeçilmiştir.

¹⁹ mat, S.13

düzeliyorsa diğerleri tarafından yabancı olduğum o kadar az anlaşılıyordu.”²⁰

Bu sorun dışında yazar için doğu Berlin’de yaşamak o kadar kötü değildi. Çünkü Yahudi olarak bazı ayrıcalıklardan yararlanıyorlardı. Mesela en iyi gıda maddeleri için kart alabiliyorlardı.

1955 yılında liseyi bitiren Jurek Becker 1955-56 yıllarında Demokratik Almanya halk ordusunda askerliğini yapmıştır. Askerlikten sonra, 1957 yılında SED’ (Sozialistische Einheitspartei Deutschlands = Almanya Sosyalist Birlik Partisi) ye üye olmuş ve Doğu Berlin Humboldt Üniversitesine, babası doktor olmasını istemesine rağmen, felsefe öğrenimi için kayıt yaptırmıştır, fakat politik görüşlerinden dolayı 1960 yılında, üç sömestre okuduktan sonra, okuldan atılmıştır. Bunun üzerine Potsdam-Babelsberg’de sinemacılık (Film Szenarien) öğrenimine başlamış, fakat bu okulu da kısa bir süre sonra bırakmıştır. Bu arada bir çok kabare metni yazmıştır. 1964 yılında Rieke ile evlenen Jurek Becker’in bu evliliğinden Nicolaus ve Leonard adlarında iki oğlu olmuştur.²¹

Daha sonra DEFA (Deutsche Filmaktiengesellschaft = Sinematek) da daimi kadrolu senarist olarak çalışmaya başlayan Jurek Becker birkaç televizyon oyunu ve senaryo yazar. Bu görevi de, 1969 yılında yazmış olduğu **Jakob der Lügner (Yalancı Jakob)** adlı senaryosu sansüre takılarak reddedilince bırakır. İnatçı kişiliğinden dolayı pes etmez, aksine düz yazılarla yazma işine devam eder. Artık serbest yazar olarak çalışmalarına devam eden Becker, reddedilen **Jakob der Lügner** senaryosunu değiştirerek ilk romanını yazar. 1971 yılında hem Heinrich-Mann hem de Charles-Veillon ödülünü alan ve 1974 de Filme alınan bu romanı sadece Demokratik Almanya’da değil uluslar arası arenada da büyük bir başarı elde etmiştir. 1972 yılında babasını kaybetmiş, aynı yıl Demokratik Almanya yazarlar birliği PEN’in üyesi olmuştur.

Bir yazarın Demokratik Alman bürokrasisi ile problemlerini ele alan, ve Becker’in ikinci romanı olan “Irreführung der Behörden (Mercilerin

²⁰ WvdS, S.11

²¹ Manfred Krug, Jurek Beckers Neuigkeiten an Manfred Krug(=JBNaMK), S.28

yanıtılması)" 1973 yılında yayımlanmış ve Demokratik Alman makamlarınca yasaklanmıştır. Aynı yıl PEN'in başkanlığına seçilmiştir. Bir yıl sonra Hansestadt Bremen yazın ödülünü ve ertesi yıl ise Demokratik Almanya milli ödülünü almıştır.

Artık iyiden iyiye politikaya angaje olan Jurek Becker, 1976 yılında Wolf Biermann'ın sınır dışı edilmesini, yukarıda bahsettiğimiz diğer on bir yazar arkadaşıyla imzaladığı mektupla protesto etmesi nedeniyle, SED'den ihraç edilmiştir. Aynı yıl üçüncü romanı "Der Boxer (Boksör)"ü yayımlamıştır. Bu romanda da Jakob der Lügner'de olduğu gibi, Almanya'da yaşamakta olan Yahudilerin geçmişlerini ve savaş sonrası Almanya'da kalmış olanların yaşantılarını ele almıştır. 1977 yılı Jurek Becker için çok hareketli bir yıl olmuştur.

Reiner Kunze'nin sınır dışı edilmesini protesto etmek için PEN'den ayrılmasından sonra, Demokratik Almanya makamlarının vermiş olduğu on yıllık bir vizeyle doğuyu terk edip Batı Berlin'e taşınmıştır. Çünkü doğuda artık kitapları yayımlanmıyor, film projeleri reddediliyordu. Asıl önemlisi kırk yaşına kadar hep birilerinin dümen suyundan gitmiş ve Jurek Becker olarak bir şahsiyet kazanamamıştır. Ona göre bu böyle devam edecek olursa, altmış yaşına da gelse değişecek bir şey olmayacaktır.²² Batıya geçmesi için verilen bu uzun süreli vize bakıma örtülü sınır dışı anlamındadır.

Bilindiği gibi Doğu Almanlar Nazilerin suç ortaklığını kesinlikle kabul etmemişler ve savaş yaşamış Yahudileri ise faşizmin kurbanları olarak tanımlamışlardır. Bu tanıma balı olarak Doğu Almanya'daki Yahudilere iyi bir emeklilik maaşı yanında diğer Almanlara tanınmayan seyahat olanakları sağlamışlardır.²³ Bu ayrıcalıklar sonucu Jurek Becker sınır dışı edilmeyip, uzun bir müddet için izinli olarak yurtdışına bırakılmasının ardında yatan asıl sebebi burada aramak daha doğru olur.²⁴

Becker Doğu Almanya'dan ayrılmasıyla, eşinden ve çocuklarından da ayrılmıştır.²⁵ Jurek Becker, Batı Berlin'e geldikten sonra, sık sık başta Amerika olmak üzere, değişik ülke üniversitelerine "konuk doçent"(Gastdozent) olarak davet edilmiş ve buralarda dersler vermiştir.

²² Bkz. Der Spiegel; Spiegelgespräch mit Jurek Becker, Heft Nummer: 30/1997

²³ Bkz., Pasche Wolfgang; Jüdisches Leben in Deutschland seit 1945, In: Lektürehilfen Jurek Becker, s.34-41

²⁴ Bayram, Salih Zeki, Jurek Becker, S. 212/213

²⁵ JBNaMK, S.35

1978 yılında, diğerlerinin yanında Ohio'daki Oberlin College ve Ithaca New York'daki Cornell University'de de dersler vermiştir.

Daha sonra Almanya'da Darmstadt Alman Dili ve Edebiyatı Akademisi ve Berlin Sanat Akademisi üyesi olmuştur. Bundan sonraki yıl, 1979 da "Schlaflose Tage (Uykusuz Günler) " adlı romanı ve iki yıl sonra "Nach der ersten Zukunft (İlk Gelecekten Sonra)" adlı öykü kitabı çıkmıştır.

Becker bundan sonra doğu Berlin'e ancak 1982 yılında doğu ve batı yazarlarının ortak olarak yapmış oldukları "Doğu ve Batı Yazarları 1. Barış Toplantısı" nedeniyle gidebilmiştir. Fakat daha önceleri ve sonraları, Doğu Almanya pasaportunu hala elinde tuttuğu için, doğu Berlin'e gidebilmiş ve anneleriyle birlikte kalmış olan çocuklarını görebilmiştir. Bunun adı en yakın arkadaşı Manfred Krug'a göre bir tür ayrıcalıktır.²⁶ Doğu Almanya'dan ayrılmış olmasına hiç memnun olmayan ve Batı Almanya'da kendisini hiçbir zaman vatanında gibi hissedemeyen Jurek Becker, eserlerini yayımlayabileceğini, okuyucusunun elinden alınmayacağını bilse, hiç vakit kaybetmeden Doğu Almanya'ya gidip orada yaşamağa devam edebileceğini her fırsatta dile getirmiştir.²⁷

Batı Almanya'da daha başka ne tür zorluklar yaşadığı sorusuna Becker şöyle cevap vermektedir: "Burada birden bire kendimi Yahudi olarak hissetmem için zorlandım. Doğrusu Doğu Almanya'da böyle bir zorunluluk duymuyordum."²⁸

Kendisini Ateist olarak gören Jurek Becker²⁹, Yahudiliği hakkındaki sorulara her zaman, anne babasının Yahudi olduklarını söylemekle yetinirdi.³⁰ Sadece aynı geçmişli paylaşan insanları görebilmek için Havraya giden babası tarafından hiçbir zaman Yahudi olması için zorlanmamıştır. Jurek Becker, bir defasında film çalışmalarında kullanmak, olup biteni yerinde görmek ve doğru bir şekilde aktarabilmek amacıyla Havrada bulunmuş, bunu haricinde gitmemiştir.³¹

²⁶ Bkz., JBNaMK, S.42

²⁷ Bkz., a.g.e. S.

²⁸ mat, S.53

²⁹ Becker Jurek; Mein Judentum. In: Irene Heidelberger; Jurek Becker, suhrkamp Materialien(=mat.) s.20

³⁰ Bkz., Becker Jurek; Mein Judentum. In: Irene Heidelberger; Jurek Becker, suhrkamp Materialien(=mat.)mat., S.15

³¹ Becker Jurek; Mein Judentum. In: Irene Heidelberger; Jurek Becker, suhrkamp Materialien(=mat.)S.17

